

סנהדרין יז-א

עניין: נבואת אלדד ומידד

מהר"ל חידושי אגדות

על עסקי גוג ומגוג היו מתנבאים. וקשה מה עניין גוג ומגוג אל אותו שעה שהיו מתנבאים עליו. ודע כי מה שהיה ממנה באותה שעה שבעים זקנים, דבר זה היה מורה לישראל שימשלו על גוג ומגוג, שיהיה ראש כל האומות שהם שבעים אומות.

ועמו יבאו כל האומות למלחמה על ישראל ומכאן מעלה זאת שקנו ישראל להיות להם שבעים זקנים יהיו מושלים עליהם לעתיד, ופי' זה ברור. וג' מחלוקות בדבר, כי למאן דאמר שהיו מתנבאים משה מת ויהושע מנסיים אותם לארץ, ולא יהיה [עליו] טורח ומשא של ישראל להכניסם לארץ, וכמו שאמר משה כאשר ישא האומן וגומר. ומ"ד על עסקי השליו היו מתנבאים, דבר [זה], שבשבילו הובררו ע' זקנים כדכתיב בקרא שהיו מתאוננים על המן, ומ"ד על עסקי גוג ומגוג כי אלו ע' זקנים שהיו ע' נביאים מורים, כי ישראל יהיו מושלים על ע' אומות כאשר יבאו בימי גוג ומגוג למלחמה על ישראל ויתעלו ישראל, כמו שמורה אלו ע' זקנים שיש לישראל דביקות בו יתברך ובה יתגברו על כח שבעים אומות ואין להאריך במקום הזה.

שם משמואל בהעלותך תרע"ג

בש"ס סנהדרין (י"ז). ומה נבואה נתנבאו [אלדד ומידד] אמרו משה מת יהושע מכניס את ישראל לארץ וכו', ר' נחמן אמר על עסקי גוג ומגוג היו מתנבאים וכו'. וצריך להבין מה שייכות נבואה זו לכאן, וכבר דברנו מזה. ונראה עוד לומר עפ"י מה שהגדנו בענין שהיו מתאונן לאכול בשר שהיתה בזה כוונה פנימית שיהי' הבשר אמצעי בין אכילת המן לאכילת תבואת הארץ. ומ"מ הי' זה חטא, כי אף שלפי סברתם צדקו בחשבונם, הי' להם להיות תמימים שלא לחקור אחר עתידות ולבטוח בהש"י היודע יותר מהם מה הם צריכין, ובודאי יהי' הכל לטובה. ואם כך צריך להיות בודאי יהי' כך מעצמו אף בלי שאלתם. ובאמת לדור המדבר שהיו דור דעה הי' זה נסיון גדול, ואם עמדו בנסיונם הי' נעשה בזה יחוד גדול למעלה כמו שהם התאחדו את מוחם ולבם כאחד, כי הדעת היא במוח והוא נעלם, והתמימות מתיחסת ללב שפעולותיו נגלות, והי' מתאחד עולם הנגלה ועולם הנסתר ושמים וארץ על מכונם, והיתה ארץ ישראל נתעלה מאד, והי' בה מקום גם למשה. שבוה"ק שארץ ישראל היא נחות דרגא למשה, אבל באם נתעלתה ארץ ישראל היתה ראוי' גם למשה, זכמו שיהי' לעתיד שמשא יכנס לארץ ישראל, כי הנגלות והחיצוניות היו נעשים במדרגת הנעלמות והפנימיות. ובקיצור יש לומר שמשא הוא המוח והשכל של ישראל וא"י היא בחי' הלב ולמה נקרא שמה ארץ שרצתה לעשות רצון

אין לכחות אלו שליטה נגדו. ומלחמת גוג ומגוג היא מחמת האחיזה שהיתה ליפת שנאמר ויקח שם ויפת את השמלה, ומזה נסתעפה השליטה של בני יפת שהם גוג ומגוג לשלוט על ישראל, והנה האחיזה שלו היא רק בחיצוניות כמו השמלה שהיא לבוש של האדם בחיצוניותו, אבל בפנימיות אין לו שום אחיזה.

ומעתה מובן אילו היו ישראל אז עומדים בנסיונם והיו במדרגת התמימות והיתה נעשית גם החיצוניות פנימיות לא היתה עוד אחיזה ושליטה לגוג ומגוג, אלא מחמת שקלקלו ונפרדה החיצוניות מהפנימיות ע"כ יש שליטה לגוג ומגוג עד עת קץ שישבו שמים וארץ על מכונם כנ"ל, וע"כ התנבאו אז על עסקי גוג ומגוג:

מענה יחזקאל במדבר, מאמר ה'

נבואת אלדד ומידד מגלה ההפרדה בין משה לבני ישראל

ולפי זה מתבארת היטב נבואת אלדד ומידד, דדוקא כאן במקום הזה, שהוא תחילת ירידת עם ישראל לאחר פרשת ויהי בנסוע הארון, שעם ישראל נעשה חומרי יותר ועל כן מתרחק ממשה, ניתנה להם נבואה: משה מת ויהושע מכניס, שכיון שהסיבה העמוקה לכך שמשא רכינו לא נכנס לארץ אינה משום חטא שיעשה אח"כ, אלא משום הריחוק של בני ישראל ממנו שירדו להנהיג לבנה, ודבר זה מתחיל להתגלות כאן שהוא המקום שמתאווים לגשמיים, ממילא הנבואה שייכת לכאן - אם עם ישראל נמצא במדרגה זו, משה אינו יכול להיכנס לארץ ישראל.

וכעין דברים אלה ביאר רצ"ה בספר דברי סופרים (אות לא) וז"ל: "ואמר מאין לי בשר לתת וגו' כי הוא לא היה לו שפע בזה שיוכל להשפיע לכל ישראל, ועל כן אמר לא אוכל אנכי לכדי וגו' וסיים ואל אראה ברעתי, היינו שהוא היה מרוחק מכל גשמיים ולא היה לו שייכות להשפעת בשר גשמי וכו' ועל כן מונה שבעים זקנים שיוכלו להמשיך שפע גשמי, כי דרגא המשה רבינו ע"ה שהוא המוריד תורה מן השמים לא היה לו שייכות עם שפע עולם הזה כלל, רק בהשפעתו היה המן להם מן השמים שהוא עצמו סוד התורה שבכתב לבו לחמו בלחמו שהוא הלחם שמולאכי השרת אוכלין והשבעים זקנים המקבלים נבואתם ממנו הם דוגמת לבנה המקבלת מהחמה סוד תורה שבעל פה שהוא חכמה תתאה, ועל ידי זה נמשך שפע גופני למטה גם כן".